

Forfatter: Olufsen, Oluf Christian

Titel: BREV TIL: Pram, Christian Henriksen FRA: Olufsen, Oluf Christian (1795-11-16)

Citation: Olufsen, Oluf Christian: "BREV TIL: Pram, Christian Henriksen FRA: Olufsen, Oluf Christian (1795-11-16)", i *Brevvexling mellem Ægteparret Pram og Oluf Christian Olufsen under dennes Udenlandsrejse 1793-96*, ***, s. 156. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002238350-000-shoot-L0022383500000047.pdf> (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Brevvexling mellem Ægteparret Pram og Oluf Christian Olufsen under dennes Udenlandsrejse 1793-96

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Olufsen til Pram *).

Londond. 16. Novbr. 1795.

Dersom Du er ligesaa stor Elsker af at længes som Rousseau var af at være hovedsvimmel, saa bør Du være mig forbunden, fordi jeg først i Dag siger Dig Tak for Dit Brev af 10 Juli, og forlæller Dig tillige at jeg lever, eller rettere, at jeg ikke er død, eller rettest, at jeg ikke er mere død end jeg pleier at være. Jeg sætter naturligviis forud, at det er muligt, at man kan længes efter at vide saadant noget, i det mindste maae jeg antage denne Mulighed hos Dig, og jeg skulde derfor for meget længe siden have sagt Dig dette, og mere, dersom det ikke havde været mig baade moralsk og fysisk umuligt. Jeg vilde ikke skrive Dig til, før jeg vidste, om Du var til eller ikke, mindre for i sidste Fald at spare mig Umagen, end for det usigelig Tomme, der er i at skrive Breve til døde Folk. Nu er det vel rigtigt, at Du, fem Uger for sildig, gav mig Lys i denne Sag, men uheldigviis var dette Brev af 10 Juli rasende længe underveis, og s. 157naaede mine Hænder først den 26 October. Aarsagen var denne: Da jeg forlod London i Midten af Juli, bad jeg Consul Wolff at beholde mine Breve, indtil jeg lod dem affordre ved at melde min Adresse udi i (!) Landet. Brevet ankom et Par Dage efter min Bortreise, og Wolff, som troede jeg var endnu i Byen, Sendte det med Pennyposten til mit Logis. Jeg kom tilbage i Begyn-delsen af October, tog et andet Logis, og besøgte ikke min for-rige Vært; men Hændelsen magede det saaledes, at vi besøgte hinanden paa Gaden, hvor han fortalte mig, at han havde et Brev, som han havde været i stor Forlegenhed med. Denne Fortælling kan forklare den bemeldte moralske Umulighed. Nu til den fysiske. Man har Exempler nok paa, at moralske Umuligheder ere ikke altid saa saare uovervindelige; ogsaa kunde jeg gjerne have skrevet, endskjøndt jeg var inderlig arrig og bedrøvet tillige over en saa sælsom Tilsideættelse; jeg vidste gennem et par hurtigere flydende Canaler allerede det vigtigste af Din Andeel i Branden; men saalænge jeg reiste omkring havde jeg kun lidt Tiid; jeg var desuden stærk stemt til at troe det hastede ikke, og da jeg omsider fik Tiid i London, saa spildte jeg næsten fem Uger med at ligge i Sengen og være syg, nogle faa Dage undtagen, da jeg krøb ud for at see Kongen blive stenet ¹⁾, møde min forrige Vert, og forkjøre mig, hvorved jeg fik en Becidiv med hvilken jeg krøb til Sengs igien. Denne Sengeligen udgiorde dog egentlig ikke hiin fysiske Umulighed; jeg skrev tverimod netop i Sengen, naar lucida intervalla indfandt dem, en heel Bog Papiir fuld af megen oeconomisk Viisdom samlet paa Albions frugtbare Sletter, som jeg sendte hiem for at retfærdiggjøre mig for den yderlig fornærmende Mistanke, at jeg ikke gider, eller ikke kan skrive noget, som ingen gider læst, eller som dog ikke bliver læst, i det mindste. Men Bepræsenta-tionsaanden leve! Jeg holder stundom selv meget af den. Imid-lertiid tilstaaer jeg, at jeg har givet mig megen og forgieves Umage for at begribe, hvad mine Reiseiagttagelser skal bestille i andres Hænder end i Mine. Tak fordi Du underrettede mig om, at der s. 158ves Dem, der formene at kunne begribe det. Nu, denne oeco-lomiske Viisdoms Udtryk ved sandselige Tegn var det, der borttog gandske fysisk al min Tiid under Sengeperioden.

Siden baade Du og Din Frue have valgt den bedste af alle mulige Maader til at betragte ubehagelige Hændelser den nemlig, at ansee dem som Smaating, saa har jeg ikke andet eller videre at sige om Branden end at det er kun af kloge Folk man skal vente Klogskab. Jeg vil derfor med Dem være rolig i Henseende til Deres Tab, og glæde mig over at De selv ere i god Behold.

Nu, Ven, har jeg da endt min Tuur heri Landet, og jeg har følgelig en heel Hoben at sige Dig om dette udraabte Land. Jeg hører just ikke til Beunderernes Klasse; imidlertid maae jeg tilstaae, at jeg nu vil taale at høre Alperne og Engelland be-undres. Neppe vilde jeg være istand til at nævne een eneste Side, fra hvilken Engelland vilde tabe i Sammenligning med noget andet Land. Det kommer mig for som alle de store Klasser af en Statsborgers Fordringer til Staten og Menneskets Fordringer i det selskabelige Forhold nyde ingensteds større Agt, og større Tilfredsstillelse. Den store personlige Sikkerhed, Eiendoms Hel-ighed, den indførte Ligegyldighed mod de høiere Stænder ere uskatteerlige Fortrin, som Britten nyder, og som de øvrige europæiske Lande kiende kun lidet til. Naturen har ikke været mindre velgiørende end Constitutionen. Den misundelsesværdige insulariske Belliggenhed, det milde Clima, den lykkelige Jordbund, de mineralske Bigdomme ere Beviser herpaa. Og Industrien har med hidtil uparalleliseret Iver og Held benyttet disse Naturskatte. Agerdyrkingen er fortreffelig; Strækninger paa mange hundrede Quadratomile ere saa cultiverede, at de derved ere næsten monotone og kiedsommelige at reise igiennem. Alt dette veed Du, men jeg siger, at Du aldrig kan gjøre Dig et tilstrækkeligt stort Begreb derom uden selv at have seet Landet. Alt hvad der er offentlig, alt hvad der paa een Maade er for Nationen, dens Brug og Bequemhed er uopnaaeligt. Postvæsen, Befordrings-væsen, Landeveie, Canaler, Fabriker have ingensteds deres Lige. Paa ingen Plet af Jordkloden er der saa meget sørget for det daglige Livs Beqvemhed. Alt hvad Naturen frembringer i alle s. 159Egne har man her i den høieste Fuldkommenhed, og alt hvad Sindrighed, Anvendelsesaand i alle Kunstproduktionens Grene kan udføre. Engelland har et Fortrin, som ikke er meget be-kiendt udenlands, det er utallige Opfindelser til det daglige Livs Beqvemhed, som ikke blot bestaaer i Maskiner, eller Redskaber, men i den hele Indretning af Husene. De fleste Reisende see ikke disse Indretninger, fordi de ikke bese Vandhuse, eller Nat-skrine nøiere end quantum satis *), Kieldere, Skorstene, Kiøkkene o. s. v. Og dog er hvert engelskt Huus fuld af utallige smaae og store Ting, der blive ubekiendt, fordi de enten ikke ere smaae nok til at kunne udføres, eller fordi deres Brug udkræver en Kiede af Indretninger, som feile i andre Lande. Jeg har gjort mig megen Umage med at opspore og lære at kiende saadanne Ting, fordi jeg er overbeviist om, at intet er nyttigere end at bringe Videnskabernes, Theoriernes og Kunstnernes Haandgreb til at bære Frugt for

Livets Bequemhed.

Nationalstemningen er saare betydningsfuld. Jeg hader Poli-tik; dens Præster have gjort det til Skiendsel ikke at hade den. Jeg hader Misfornøjelse med en Regjering, der blot er nogenlunde taalelig, fordi jeg veed og seer at Verden er gal, men kan let blive galere, naar man vil gjøre den klog. Derfor ere mange Data til at bestemme den virkelige Basis af den politiske Tænke-maade her undvegne min Opmærksomhed, og desuden er den blot giennemreisende Fremmede, der mistænkes og skyes eller beegnes artigt, men bevæertes kun med Søndags Meninger, neppe den Mand, der bør tiltroe sig at kunne udvikle en saa sammen-vrøvlet Traad. Nogle Anmærkninger paatrænge sig imidlertid enhver nogenlunde opmærksom lagttager. Der er saa meget snakket om en Revolution i Engelland; om den almindelige Mis-fornøielæ med Ministerium. Ministrene blive tilbedet i det Øie-blik de slutte Fred, og da lader hver anden Britte sig slaæ ihjel for Constitutionen. Ikke med denne, men med Krigen, er det at Nationen er misfornøiet. Almuen og Fabrikantclassen, som lider ved den usædvanlige Dyrhed, er de eneste, Regjeringen s. 160 har noget at frygte for, thi de øvrige Classer, som ere rige, lide ikke synderlig ved Krigen og trykkes ikke meget af Dyrheden. Desuden troe de med Ministerium, at der dog paa Slutningen maa være noget at vinde fra Frankerig; Engelland er unægtelig istand til længere at holde Krigen ud, og om end Frankerig faaer Fred med de øvrige Magter, desengageres dog derved blot Landtropper, og ikke en eneste Baad. Ministerne have derfor ikke synderlig Uret i Henæende til deres Udsigter, der ere yderst sandsynlige, men desmere i Henseende til deres Selvklogskab, deres Tillid til Sandsynlighed, der kunne slaæ feil, og som de dog sætte Na-tionens Velfærd paa Spil for. Ministernes Aand gaaer ud over de øverste Clasæer og den rige Mellemstand. Deres Indflydelse paa Almuen og Fabrikanterne er afgjort. Alt hvad der kunde skee var et formeligt Oprør af Almuen, i Anledning af Dyrheden. Men ælv dette er ikke sandsynligt. Hele Landet vrimler af Mili-tære, som paa Øieblikket er færdige, og som ofte nok have allerede havt Leilighed til at vise sig i de mangfoldige Opløb, der har havt Sted overalt. Jeg formoder, at Du ikke veed, hvori den nærværende Dyrhed egentlig bestaer. Hvedebrød (andet vil Engellænderne slet ikke spise) koster: 4 1/2, Pd., 13 Pences, eller 26 Sk. D., omtrent 5 Sk. Pd. Oxekiød, Pd. det bedste, 12 P., det sletteste 7 P. Kalvekiød, Pd. 10 1/2 P., Bedekiød 1 Pd. 11 Pences. Lys Pd. 13 P., Smør, 1 Pd. 12—16 Pences (det engl. Pd. er et par Lod mindre end vores). — Saalænge disse Priser vedvare, og Manufacturerne mangle Arbeide, vil Oprørs-aanden sikkert vare ved, men den er let at dæmpe, ved at gjøre Fred, og den har ingen anden Hensigt end til den øieblikkelige Trang. Revolutionsaand derimod har blot Sted hos den Lon-donske Pøbel, og et Selskab, the corresponding society med dets Affilierede Selskaber er det, som underholder den. Dette Selskab, der som sagt, bestaer af Pøbel og bestyres af bekjendte Kieltringer er 20 — 30 tusende Mand stærkt. Det. samler sig paa en Mark uden for London ved et Vertshuus, som hedder Copenhagen house, hvor den fornemste Directør, Thelwall forklarer droits de l'homme, viser Nødvendigheden af Parlamentets Reform, Kongens og Ministernes Indskrænkning o. s. v. samt ænde s. 161 grove og fornærmende Petitioner til Kongen, og lader al deres Viisdom trykke,, De kaldt sig selv Citizens. Den 28. Oct. var den sidste Samling. Thelwall prækede fra et Stellads, og fire andre Talere gjentog fra fire andre Tribuner deres Ypperstes Lærdomme. Den 29. Oct. foer Kongen til Parlamentet. Jeg var i St. James Park. Det var noget rædsomt i at æe ham kiøre giennem en Vrimmel af, som man siger, 60,000 Mennesker, der uophørlig udstødte Forbandelser og Trudsler. Da Pøbelen, thi andet var det ikke, havde bandet sig heed, tog nogle sig for at kaste Steen paa Vognen, og ended af dem kom rigtig nok ind i den. Dette tilfældige Udbrud af nogle gale Folk blev af Ministerialpartiet tilskrevet the corresponding society's Anstiftere. Grenville ¹⁾ og Pitt kom nu med de to bekjendte Bills. Sheridan ²⁾ paastod derimod, at Tildragelæen var et Anlæg af Ministerne selv; hele London er urolig. Hver Dag anstilles der Møder for at indgive Petitioner mod disse Biller, og der frygtes saare meget for Tumult, om de blive antagne, hvilket man næsten ikke tvivler paa. Den almindelige Misfornøjelse med disse Bills er saa stor, og ytrer sig saa tydeligt, saa mandigt og saa stærkt, at om de gaae rolig over fra Forslag til Love, saa har den brittiske Kierlighed og Agt for Rolighed og Orden udstaaet Ildprøven.

Jeg sidder nu her paa denne Øe, og veed ikke hvad jeg skal tage mig for. Jeg har skrevet hiem for at faae det at vide. Du kan faae det at vide for jeg, og derefter bestemme, om Du skal skrive mig til her til London eller ikke. Vær imidlertid vis paa, at Du faaer snart Brev fra mig igien. — Din Kone maa ikke blive vred, fordi hun intet Brev faær. Sagen er, at jeg har virkelig eet. færdigt, men jeg glemte det i Isleworth, en Landsby 8 engl. Mile herfra, hvor jeg har opholdt mig et Par Dage. I Dag kom jeg hiem (det er den 24de) og reiser derud i Morgen igien. Med næste Post vil det altsaa sikkerligt indløbe. — Jeg formoder, at min Hiemreise bliver over Frankerig; og jeg haaber s. 162 at see mine kiere kiøbenhavnske Salamandere i Marts. Men jeg veed som sagt endnu intet. Jeg formoder og haaber, at Du bliver ved at være min Ven som jeg er Din.